

Veldprediker in een vlindertuin

tekst:
Kars Veling

Fladderende Icarusblauwtjes, Kleine vuurvlinders die vanaf een braamstruik hun territorium verdedigen, rupsen van het Oranjetipje op het Barbarakruid en zelfs een Rode Lijstsoort, de Bruine vuurvlinder; de Vlindertuin van frater Willibrordus op een lekkere warme voorjaarsdag. De tuin heeft als belangrijke doelstelling de mensen te laten zien hoe mooi en waardevol de natuur is. De vlinders zijn hiervoor uitermate geschikt. Hun fraaie kleuren en boeiende gedrag maken ze tot zeer geliefde dieren. Zo'n tuin heeft een belangrijke functie voor het vergroten van het draagvlak voor vlinderbescherming. Reden genoeg om eens met frater Willibrordus Hilhorst te gaan praten.

Het is begin juni, maar het lijkt wel herfst, als ik op weg ben naar het fraterhuis van de Leo-stichting in Borculo. Stromende regen en windvlagen zijn niet echt geschikt voor een bezoek aan een vlindertuin, maar goed. Via wat kleine weggetjes en een brug over de Berkel kom ik aan bij de Leo-stichting. Ik wordt ontvangen in de koffiekamer en frater Willibrordus schenkt eerst maar even in. Vanuit de koffiekamer hebben we uitzicht op de tuin. Eerst een strook gazon, dan een bloemenborder en daarachter de tuin van frater Jeroen, want zo wordt de tuin in het fraterhuis nog steeds genoemd.

Van oude akker tot heemtuin

"Toen dit huis gebouwd werd, in 1974, was het stuk waar nu de tuin ligt een

verwaarloosde akker. Het was een zee van distels en Wilgenroosjes", zo begint frater Willibrordus. "Twee jaar later ging frater Jeroen Hendrikse met pensioen. Hij had absoluut geen zin om maar een beetje te gaan duimen draaien. Eindelijk kon hij zich weer gaan wijden aan zijn grote liefhebberij: tuinieren. Hij wilde van die oude akker een plaats maken waar allerlei planten die in de buurt thuishoren konden groeien. In die tijd zag je die 'wilde' planten steeds meer verdwijnen uit de omgeving. In de graslanden stonden ze al niet meer en ook de wegbermen werden een groene massa door een beheer van spuiten en regelmatig klepelen. Hij begon met stukken van de akker te spitten en zaaide deze in met zaad dat hij in de omgeving verzamelde. Al snel werd de tuin zijn grote liefde en stak hij er al zijn vrije uren in".

Van schoolmeester tot veldprediker

Twaalf jaar geleden kwam frater Willibrordus in het fraterhuis bij de Leo-stichting. Daarvoor was hij 'schoolmeester' in Utrecht. Dat is nog goed te mer-

foto: Kars Veling

Frater Willibrordus met op het takje een pop van het Oranjetipje.

Tabel 1: Soorten die zijn gezien in de vlindertuin:

Dikkopjes:

Groot dikkopje
Zwartspriddikkopje
Geelspriddikkopje

Witjes:

Oranjetipje
Citroenvlinder
Klein koolwitje
Klein geaderd witje
Groot koolwitje

Blauwtjes:

Kleine vuurvlinder
Bruine vuurvlinder
Eikepage
Boomblauwtje
Icarusblauwtje

Aurelia's:

Kleine vos
Dagpauwoog
Gehakkelde aurelia
Landkaartje
Atalanta
Distelvlinder

Zandoogjes:

Hooibeestje
Koevinkje
Bruin zandoogje
Argusvlinder
Bont zandoogje

De vlindertuin, zelfs in de regen een kleurrijk geheel.

Open dag Vlindertuin

Op 13 augustus is de tuin geopend voor belangstellenden:
Vlindertuin fraterhuis Leo-stichting
Alexandrinaalaan 13
Borculo
05457-71855

ken, want zijn grote liefde is nog steeds om de mensen wat te leren. Toen hij dan ook begon mee te werken in de tuin deed hij niets liever dan de mensen rondleiden en vertellen wat voor moois er allemaal te zien was. "Als mensen de tuin komen binnenwandelen, dan laat ik onmiddellijk mijn schop staan en ga ik met ze rond. Dan gaat die tuin leven voor de mensen, want dan wijs ik ze op allerlei dingen". De andere fraters noemen Willibrordus dan ook de veldprediker. "Ach, dat vind ik wel leuk, maar ik ga niet preken tegen de mensen, ik ga ze gewoon leuke dingen vertellen over de natuur".

Van heemtuin tot vlindertuin

"Toen frater Jeroen overleed nam ik zijn taak over. Ik wilde de tuin voortzetten in zijn geest, maar natuurlijk geef je er ook

mee bezig was, hield ik echter niet meer op en nu sta ik bij heel veel mensen al bekend als vlinderspecialist".

Verrassende vlinders

"Wat ik zo leuk vind aan vlinders is dat ze zo verrassend zijn. Steeds ontdek ik weer wat nieuws. Het gedrag van vlinders is ook bijzonder boeiend. Dat je vlindertjes kunt zien zoeken naar een partner, of ze ziet baltsen en zelfs de vrouwtjes eitjes ziet leggen. Het is heel leuk om te zien, maar misschien nog wel leuker om het te laten zien. Als ik de mensen rondleid in de tuin en ze het eitje kan laten zien van het Oranjetipje, dan staan ze verbaasd dat ik dat hele kleine oranje staafje heb gevonden. Als je dan met die groep een vrouwtje ziet die bezig is met het zoeken naar de waardplant dan is die hele groep daar

foto: Kars Veling

wel je eigen invulling aan". Die vlinders bijvoorbeeld zijn er vrij kort geleden bijgekomen. Ik wist al flink wat van plantjes en vogels af en ik heb ook een imkerkursus gevolgd. De interesse voor vlinders begon in 1989, toen het Vlinderjaar was. De Vlinderstichting had toen een regionaal vlinderherstelproject in de Achterhoek, 'tussen Berkel en Oude IJssel'. Sylvia Reinderink inventariseerde in de Achterhoek de vlinders en kwam bij mij vragen of ze ook in de tuin mocht tellen. Uiteraard had ik daar geen enkel bezwaar tegen. Omdat Sylvia in dat voorjaar examen moest doen, vroeg ze of ik de eerste maanden alle vlinders die ik zag op wou schrijven. Dat was best een hele klus, want ik wist nog bijna niets van vlinders af. Toen ik daar eenmaal

intensief mee bezig. Dan zien ze dat je al aan het gedrag van dat vrouwtje kunt zien waar ze mee bezig is en dat dan ook eitjes best te vinden zijn. Die mensen zullen nu in de toekomst heel anders naar vlinders gaan kijken".

Op de foto met een popgroep

Het heeft ondertussen aan één stuk door geregend, maar nu wordt het iets lichter. Ik stel voor om even de tuin in te lopen, ook om een foto te maken. Willibrordus vindt dat een goed idee. "Als er een foto van mij gemaakt moet worden, dan zou ik het heel fijn vinden als dat bij mijn popgroep mag", zegt hij.

Die popgroep blijkt in een kweekkastje te staan vlak bij de bijenkasten. Netjes afgedekt door een stuk plastic en een steen tegen het afwaaien. Een paar jaar geleden had hij een kweekkooi te leen gekregen met rupsen en poppen van het Oranjetipje. Dit vond hij zo boeiend dat hij een van de andere fraters vroeg het kastje na te bouwen. Zo had hij binnen een paar weken zijn eigen kweek. Ook het kastje wordt weer gebruikt om mensen te betrekken bij de natuur.

Tien maanden en een week

"Het was vroeg in het voorjaar en ik had een rondleiding voor een groep natuurliefhebbers. Er bloeide nog nauwelijks wat in de tuin en ook het weer was niet al te best, maar ze stonden er op om te komen. Na een wandeling door de tuin gingen we nog even bij de bijenkasten kijken. Hier was volop leven, en de mensen waren erg enthousiast. Toen wilde ik ze nog even meenemen naar mijn popgroep, poppen van het Oranjetipje, in het kweekkastje. Wie schetst mijn verbazing dat er twee poppen waren uitgekomen! De prachtige verse vlindertjes waren voor de mensen uitstekend te bekijken en er gingen vele filmrolletjes aan op. Die hele cyclus van vlinders is bijzonder fascinerend. Als ik met mensen bij de poppenkast sta, vraag ik ze altijd om te gokken hoe lang die poppen aanwezig zijn. Men is altijd erg verbaasd te horen dat die pop tien maanden en één week (die ene week noem ik er altijd bij!) als pop tussen de planten zit".

Van Oranjetipje tot Bruine vuurvliinder

De tuin is erg geschikt voor vlinders. Het is niet een standaard 'vlindertuin' waar verschillende perkjes aanwezig zijn met in elk perkje een goede vlinderplant. Het is meer een graslandje met hier en daar wat bomen en struiken en allerlei fraaie bloeiende planten. "Dat gras is erg belangrijk, want dat zijn de rustpunten in de tuin", zegt de frater. "Het is wel een kwestie van goed bijhouden, want voor je het weet is het een grote zee van witbol. Dat is een plant waar we korte metten mee maken. De hele winter worden alle witbollen die we ontdekken uitgetrokken. Opvallend is dan dat je in de zomer toch nog overal die mooie bloempluimen in de tuin aantreft". Er blijft gelukkig genoeg gras staan voor de vlinders. Bruin zandoogje, Groot dikkopje en Zwartsprietdikkopje zijn regelmatige bezoekers van de tuin, en ze planten zich er ook voort. "Speciaal voor de vlinders laten we de laatste jaren kleine stukken gras staan. Hier kunnen dan eitjes, rupsen en poppen overleven. Ook speciaal

voor de vlinders, met name het Boomblauwtje en de Citroenvlinder, hebben we hier en daar wat Vuilboom aangeplant. Mooi meegenomen dat die plant ook voor mijn bijen uitstekend is". In de vlindertuin zijn de afgelopen vijf jaar maar liefst vierentwintig soorten gezien (zie tabel 1), waaronder de Bruine vuurvliinder, een soort die op de Rode Lijst als kwetsbaar is opgenomen. Van veel vlinders gaat het om grote aantallen. Zo zijn er al 237 Kleine vuurvlinders, 159 Argusvlinders en 108 Hooibeestjes gezien. "Die laatste soort baart me grote zorgen", zegt frater Willibrordus. "Tot een paar jaar geleden was het een algemeen vlindertje, maar sinds 1993 heb ik er in de tuin geen enkele meer gezien".

Zelfs de Bruine vuurvliinder is in de vlindertuin gezien.

Open dag

De Vlindertuin is door iedereen te bezoeken. Op 13 augustus aanstaande is er een Open dag, waar frater Willibrordus, geholpen door IVN-natuurgidsen, de mensen ontvangt en rondleidt. Tijdens die Open dag kunt u zelf zien hoe de tuin er uit ziet, en bovenal kunt u kijken welke vlinders er allemaal aanwezig zijn. Ook buiten de Open dag is een bezoek aan de vlindertuin mogelijk, maar dan moet u wel van te voren even bellen naar frater Willibrordus.